

International
SOCIAL SCIENCES
STUDIES JOURNAL

SSSjournal (ISSN:2587-1587)

Economics and Administration, Tourism and Tourism Management, History, Culture, Religion, Psychology, Sociology, Fine Arts, Engineering, Architecture, Language, Literature, Educational Sciences, Pedagogy & Other Disciplines in Social Sciences

Vol:5, Issue:49
sssjournal.com

pp.6238-6249
ISSN:2587-1587

2019
sssjournal.info@gmail.com

Article Arrival Date (Makale Geliş Tarihi) 17/09/2019 | The Published Rel. Date (Makale Yayın Kabul Tarihi) 10/11/2019
Published Date (Makale Yayın Tarihi) 10.11.2019

KÜLTÜREL YAKINLAŞMADA DİL PEKİŞTİRME PROGRAMLARININ ROLÜ (TÜRKİYE KIRGIZİSTAN ÖRNEĞİ) ¹

THE ROLE OF LANGUAGE REINFORCEMENT PROGRAMS IN CULTURAL CONVERGENCE (TURKEY KYRGYZHSTAN EXAMPLE)

Doç. Dr. Neşide YILDIRIM

Sakarya Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Esentepe Kampüsü, Sakarya/TÜRKİYE

Article Type : Research Article/ Araştırma Makalesi

Doi Number : <http://dx.doi.org/10.26449/sss.1859>

Reference : Yıldırım, N. (2019). "Kültürel Yakınlaşmada Dil Pekleştirme Programlarının Rolü (Türkiye Kırgızistan Örneği)", International Social Sciences Studies Journal, 5(49): 6238-6249.

ÖZ

Dil, insanların düşündüklerini ve duyduklarını bildirmek için kelimelerle veya işaretlerle yaptıkları anlaşmadır ve bir milletin düşünce sistemini gösterir. Toplumlar kültürünü, dünya görüşünü, tarih boyunca geçirdiği çeşitli evreleri ve başka toplumlarla kurduğu ilişkileri diline yansıtır. İnsan ve toplumlar arası ilişkilerde, kültürler arası etkileşimde, ilmi çalışmada ve teknolojik gelişmede dilin etkisi ve önemi vardır. Yabancı dillerin öğrenilmesinde pratik yapmanın önemi dil pekiştirme programlarıyla mümkündür. Bunun için uluslararası hareketlilik önem arz eder. Uluslararası hareketlilik değişik adlar ve değişik amaçlar için yapılabilir. Dilin geliştirilmesi için yapılacak olana, dil pekiştirme programı diyoruz. Makalenin konusu da dil pekiştirmesinin toplumlar için ifade ettiği başarıyı tartışmak, etkisini ölçmek ve belirleyebilmektir.

Kırgızistan'daki BGU- Sosyal Bilimler Üniversitesi ve Yusuf Balasagun Kırgız Milli Üniversitesi gibi bazı üniversitelerde Türkiye Türkçesi bölümleri vardır ve her yıl bu üniversitelerden Dil Pekleştirme Programı adıyla Türkiye'deki anlaşmalı kurumlara altışar aylık sürelerle stajyer öğrenci gönderilmektedir. Bu çalışmanın amacı, gerçekleştirilen bu uygulamayla ilgili olarak üniversitede çalışan öğretim üyelerinin programla ilgili deneyimlerini ve görüşlerini tespit etmek; uluslararası uygulama alanı olarak Türkiye ile Kırgızistan arasındaki ilişkinin dilin pekiştirilmesi, kültürel ve duyu yakınlığı açısından değerlendirmektir. Araştırmanın örnekleme 2018-2019 Güz döneminde Yusuf Balasagun Kırgız Milli Üniversitesinde görev yapan, yaşları 35-50 yaş aralığında değişen, gönüllü altı kadın ve dört erkek toplam on akademisyenden oluşmaktadır. Nitel bir araştırma olan çalışmanın veri toplama aracı görüşmedir.

Anahtar Kelimeler: Kültürel Yakınlaşma, Dil Pekleştirme, Toplum, Türkiye, Kırgızistan.

ABSTRACT

Language is the agreement that people make with words or signs to communicate what they think and hear, and it shows the thinking system of a nation. It reflects the culture of societies, world view, the various phases that it has gone through throughout history and its relations with other societies. Language has an impact and importance in human and societal relations, intercultural interaction, scientific study and technological development. The importance of practicing in learning foreign languages is possible with language reinforcement programs. International mobility is important for this. International mobility can be done for different names and different purposes. What we will do to improve the language is called the language reinforcement program. The topic of the article is to discuss the success of language reinforcement for societies, to measure and determine its impact.

Some universities such as BGU- University of Social Sciences and Joseph Balasagun Kyrgyz National University in Kyrgyzstan have Turkey Turkish departments. Every year, these universities sent trainees to the contracted institutions in Turkey under the program called "Language Enhancement Program" for six months. The aim of this study is to determine the experiences and opinions of the faculty members working in the university related to this application; to evaluate the relations between Turkey and Kyrgyzstan's consolidation in terms of language strengthening, cultural and emotional

¹ Bu makale SUA-2018-2766 proje kodlu "Dil Pekleştirme Programının Sosyo-Linguistik Açından Değerlendirilmesi" adlı ÇOMÜ BAP projesinden üretilmiştir.

closeness as an international language application. The sample of the study consisted of ten academicians working in Yusuf Balasagun Kyrgyz National University in the fall semester of 2018-2019, six volunteer women and four men aged between 35-50 years. The study is a qualitative research and data collection tool is the interview.

Keywords: Cultural Convergence, Language Reinforcement, Community, Turkey, Kyrgyzstan.

1. GİRİŞ

Dil, insanların düşündüklerini ve duyduklarını bildirmek için kelimelerle veya işaretlerle yaptıkları anlaşmadır. Buna lisan da denir. Düşünce ve duyguları bildirmeye yarayan herhangi bir anlatım aracıdır ve bir milletin düşünce sistemini gösterir. Toplumdaki bireylerin birbirleriyle anlaşmaları, kaynaşmaları, uyum içinde yaşayabilmeleri ve birikimlerini gelecek kuşaklara aktarabilmeleri dil sayesinde mümkündür. Toplumlar kültürünü, dünya görüşünü, tarih boyunca geçirdiği çeşitli evreleri ve başka toplumlarla kurduğu ilişkileri diline yansıtır. Kültürünü başka bir deyişle hayat tarzını, sosyal yapısını, düşündüklerini dile yansıttığına göre dil, onu kullanan milletin nasıl düşündüğünü, zihninin nasıl çalıştığını ve millî düşünce biçimini de ortaya çıkarır. Atatürk Türk dilini çok önemsemiş ve onu Türk milleti için kutsal bir hazine olarak değerlendirmiştir. Ona göre “Türk milleti geçirdiği sonsuz felaketler içinde ahlakını, ananelerini, hatıralarını, menfaatlerini kısaca bugün kendi milliyetini yapan her şeyini dili sayesinde muhafaza etmiştir.” Atatürk’e göre işte bu bakımdan “Türk dili, Türk milletinin kalbidir, zihnidir.”

Dil, insanın sosyalleşmesini sağladığı gibi iletişim kurmasını ve başarılarının devamını nesilden nesle aktarımını da sağlar. İnsan ve toplumlar arası ilişkilerde, kültürler arası etkileşimde, ilmi çalışmada ve teknolojik gelişmede de dilin etkisi ve önemi vardır. Bu bakımdan dilin sosyalleşmede, kültürleşmede, bilim ve sanattaki önemi dolayısıyla hem kendi ana dilini ve hem de ilave (yabancı) dilleri iyi bilmek, öğrenmek gerekir. Yabancı dillerin öğrenilmesinde pratik yapmanın önemi büyüktür. Bunun için uluslararası hareketlilik önem arz eder. Uluslararası hareketlilik değişik adlar ve değişik amaçlar için yapılabilir. Dilin geliştirilmesi için yapılacak olana, dil pekiştirme programı adını veriyoruz. Makalenin konusu da dil pekiştirmesinin toplumlar için ifade ettiği başarıyı tartışmak, etkisini ölçmek ve belirleyebilmektir.

Şu hâlde dil pekiştirilmesiyle ifade edilen kavram, ülkelerarası hareketliliğin sağlanmasında dil pratiğinin geliştirilmesidir. Eski çağlarda hareketlilik savaş ve göç yoluyla olabiliyordu. Günümüzde ise eğitim ve dil pekiştirme programlarıyla kolayca olmaktadır. Onun için dil pekiştirme programlarıyla pratik yapma hareketliliği, kültürel gelişmede önemi fark edilen ve giderek değeri artan uluslararası bir iletişim şeklidir. Dil pratikliği, ülkelerin kültürel hareketliliğini de sağlar. Dilin pekiştirilmesi, geliştirilmesi ve kültürel zenginlik içinde devam ettirilmesi günümüz milletlerinin vaz geçemeyecekleri önemli bir unsur olmuştur. Buna göre dil pekiştirilmesi dilin pratik olarak güçlendirilmesi, sosyal ve kültürel zenginliğin oluşturulmasıdır. Bu zenginlik geniş anlamlıdır: dil ile toplum ve birey ilişkileri; insan başarıları, düşüncenin gelişimi ve sosyokültürel etkideki önemi, kültürler arası birlik, bütünlük ve ayrıca bilim alışverişindeki gücünün ve etkisinin derecesidir.

Meydana gelen hızlı değişim pek çok alanda olduğu gibi dilin gücünü ve etkisini incelemeyi de gerekli kılmıştır. Bunu sadece teorik değil uygulamalı olarak da ortaya koymak gerekir. Bu çalışma, uluslararası uygulama alanı olarak Türkiye ile Kırgızistan arasındaki ilişkinin dilin pekiştirilmesi açısından ele alınması, yani kültürel ve duyu yakınlığı açısından uygulamalı olarak değerlendirilmesidir. Bilindiği gibi Türkiye ile Kırgızistan Türk Dünyasının iki ayrı devletidir ve “Türkçe Konuşan Ülkeler İş Birliği Konseyi (Türk Konseyi)”² üyesidir. Bu kuruluşun amacı Türk dünyasının tarihi ve kültürel birikimlerinden en geniş şekilde yararlanılmak suretiyle Türk dili konuşan ülkeler arasındaki çok taraflı iş birliğinin geliştirilmesinin sağlanmasıdır. Şüphesiz bunun en önemli ve birinci ayağı dil birliğinin oluşturulmasıdır. Bu da alfabe birliği ile dil ve kültürel birliği gerektirmektedir ve zamanla gerçekleştirilebilecek bir durumdur.

² 03 Ekim 2009 tarihinde İstanbul’da kurulmuştur. Kurucu üyeleri: Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan ve Türkiye’dir. “Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Konseyi” veya “**Türk Konseyi**” olarak da adlandırılan yapı, Devlet Başkanları Konseyi, Dışişleri Bakanları Konseyi, Aksakallar Konseyi (her ülkeden gelen akil adamlar), Kıdemli Memurlar Komitesi ve merkezi İstanbul’da bulunan Sekreteryadan oluşmaktadır. Hedefi, Türk dünyasında karşılıklı güven ortamının pekiştirilmesi, siyasi dayanışmanın güçlendirilmesi, ekonomik ve teknik iş birliği imkânlarına ivme kazandırılması, beşerî ilişkilerin sağlıklı yapılara kavuşturulması ve Türk dünyasının tarihi ve kültürel birikimlerinin en geniş şekilde kayıt altına alınmasını sağlamaktır. Konseye bağlı kuruluşlar: **TÜRKSOY** (Uluslararası Türk Kültür Teşkilatı-1993), **TÜRKPA** (Türk Dili Konuşan Ülkeler Parlamenter Asamblesi-2008), Türk İş Konseyi: 2011 yılında imzalanmıştır. Merkezi İstanbul’dadır. **TÜRK AKADEMİSİ**: Kurulduğu 2010 yılından 2012 yılına kadar Kazakistan Cumhuriyeti’nin ulusal bir kurumu olarak faaliyet göstermiştir. Merkezi Astana’dadır (Kazakistan). Türk dili, edebiyatı, kültür, tarih ve etnografyası alanında bilimsel araştırmaların eşgüdümünü ve desteklenmesini, Türk halklarının kültürel ve manevi mirasına ilişkin araştırmalar gerçekleştirilerek, Türklerin dünya medeniyetine olan katkılarını görünür kılmayı amaçlamaktadır. **TÜRK KÜLTÜR VE MİRAS VAKFI**: 2012 tarihli Bişkek Zirvesi’nde imzalanmıştır. Merkezi Bakü’dedir. Türk Kültürü ve Mirası’nın gerçekleştirilmekte olan faaliyet, proje ve programların desteklenmesi ve finansman katkısı sağlanması yoluyla korunması ve bu alanda gerekli çalışmaların yapılması hedeflenmektedir (bkz. <http://www.mfa.gov.tr/turk-konseyi.tr.mfa>, e. t: 17.04.2019).

2. DİLİN TOPLUMLARI YAKINLAŞTIRMADAKİ ÖNEMİNİ BELİRTEN TEORİLER

Dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta; kendi kanunları içerisinde yaşayan ve gelişen canlı bir varlık; milleti birleştiren, koruyan ve onun ortak malı olan sosyal bir müessese; bin yıllar boyunca gelişerek meydana gelmiş bir sosyal kurum; seslerden örülmüş bir ağ, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli antlaşmalar sistemidir. Sosyal yapı denilen kültürel hayat dil ile şekil kazanır. Canlının insan seviyesine yükselmesinin biricik şartı olan dilin en önemli özelliği; onun insanla beraber, fakat onun dışında, onun üstünde, kendiliğinden ve tabii şekilde meydana gelmiş olmasıdır. Onun için dili kültürün bir parçası değil, kültürün taşıyıcısı ve nesilden nesle devreden aynı zamanda milletten millete aktaran önemli bir araç (vasıta) olarak değerlendirmek gerekir. İnsan oturarak, tıpkı ilmi buluşlar gibi dil meydana getirmiş değildir. Yani kelime veya cümle türeterek dil oluşturmamıştır. Zekâsının bir eseri değil, onunla ortaya çıkmış ve en az onun kadar (insanın yaratılmış olduğu zaman) eski bir alandır (Hucurat,49/13).

Toplumların yakınlaşmasına aracılık eden ve iletişimi sağlayan unsurlar arasında dil gelmektedir. Bunun dışında eğitim, kültür, basın yayım hizmet ve kurumları da yakınlaşmayı sağlamaktadır. Türk dünyasındaki milli uyanış hareketlerinin büyük öncülerinden Gaspıralı (1851-1914) 1865-80 yıllarından itibaren Türk Dünyası arasında “Dilde, Fikirde, İşte Birlik” formülünü ortaya atmış ve bunu İstanbul Türkçesiyle yayımladığı “Tercüman” gazetesıyla (1883) sağlamaya çalışmıştır. Rusya, Kafkasya ve Orta Asya Türklerinin uyanışında önemli yere sahip olmuş, kendinden sonra gelen ve Türkçülük fikrini benimseyen Türk aydınlarını da etkilemiş ve onlar arasında ‘birlik’ fikrinin doğmasına yol açmış, öncülük etmiştir. Türk lehçelerinin, yabancı diller yerine birbirlerinden kelimeler olarak zenginleşmesini ve İstanbul Türkçesini esas alarak ortak bir yazı diline dönüştürülmesini savunmuştur. Onun bu sözü bugün de Türk dünyasının ülkü ve ilkesi olmak değerindedir. Amacı Türk dünyası için İstanbul Türkçesini esas alan ortak bir Türkçe geliştirmek ve Türkler arasındaki birlik şuurunu uyandırmaktı. Gökalp ise bir yandan “TURAN” anlayışıyla Türk dünyasının vatan birliğini savunurken diğer yandan “Türkleşmek, İslamlaşmak ve Çağdaşlaşmak” formülüyle Türklüğün bilincinde; kültürel ve inanç bakımından İslamiyet’in kurallarını benimseyen ve aynı zamanda çağın gereği, bilim ve teknolojiyi önceleyen bir millet olarak reform yapma gereğini belirtmiştir.

Özetle Gaspıralı ve Gökalp’in on dokuzuncu yüzyılın sonu yirminci yüzyılın başında formüle ettikleri; vatanın birliğini, iş yapmada birlik ve bütünlüğü ve Türk milletini çağdaş dünyanın seçkin bir ortağı yapmayı hedefleyen “Dilde, Fikirde İşte Birlik”, “Türkleşmek, İslamlaşmak, Çağdaşlaşmak”, “Turan”, “Turancılık” gibi sosyal teoriler, Türk dünyasının yakınlaşmasındaki önemini ve etkisini günümüzde de muhafaza etmektedir.

3. DİL PEKİŞTİRMESİNİN ÖNEMİNİ BELİRTEN AÇIK UÇLU SORULAR VE DEĞERLENDİRİLMESİ

Dil pekiştirmesinin toplumları birbirine yakınlaştırmadaki önemi sadece teorik değil uygulamalı olarak da test edilmiştir. Uygulama kısmında Türkiye Kırgızistan arasındaki dil yakınlaşmasının hangi sonuçları doğurduğu ve Kırgızistan’ın Türkiye ile ilişki kurmakla nasıl bir sonuca ulaştığı tespit edilmek istenmiştir. Buna aracılık eden veriler anket sorularının sonuçlarıdır. Uygulanan açık ve kapalı uçlu sorulardan elde edilen veriler makale boyutunu aşmış olması dolayısıyla bu çalışmada sadece açık uçlu olanlar kullanılmıştır. Dolayısıyla çalışma, sadece açık uçlu soruların cevaplarıyla sınırlı tutulmuş, kapalı uçlu soru ve cevaplar değerlendirme dışında bırakılmıştır.

Açık uçlu soruların tasnifinin zorluğu dikkate alınarak sınırlı sayıdaki denekle (10 kişi) ve sınırlı sayıda (11) sorularla yetinilmiştir. Denek olarak Kırgız Milli Üniversitesinde (Yusuf Balasagun) çalışan on öğretim üyesi seçilmiştir. Böylece uygulama denekleri belli bir kültür seviyesi üzerindeki insanlardan oluşmuştur. Bunun sebebi dil pekiştirmesi açısından uygulama içerisinde yer alan insanların bundan ne anladığı ve ne kadar etkilenmiş olduğunun tespitidir.

Açık uçlu soruların bir grubu Kırgızistan’dan Türkiye’ye Mevlâna Değişim Programı, iş, eğitim ve dil pekiştirmesi amacıyla gelen öğrencilerdeki değişimin bilgi, beceri, dünya görüşü, iletişim vb. alanlardaki fikir ve davranışlarının hayata geçirilmesi ve gözlemlenmesine yöneliktir. Bu gözlemler kendi hocalarının görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmiştir. Denekler belli bir bilgi ve kültür seviyesine sahip kişilerdir. Bu tercih bilinçli olarak yapılmıştır. Toplam soru sayısı on birdir. Sorular her bir soru ve bu sorulara deneklerin verdikleri cevaplar ayrı ayrı ele alınıp değerlendirilmiş ve yorumlanmıştır.

Açık uçlu soruların cevaplarında kapalı uçlu sorularda olduğu gibi denekler açısından ortak sonuçlara, cevaplara ulaşmak zordur. Bunun için az soru ile yetinilmiş, deneklerin görüşleri tek tek analiz edilerek

değerlendirilmiştir. Tablolarda görüldüğü gibi soruların bir kısmı ülkelerin ortaklaşa yaptıkları uluslararası antlaşmalarla ilgilidir. Devamında deneklerin Türkiye hakkındaki görüşleri, yorumları sorularak yapılan ziyaretlerin denekler üzerinde dil pekiştirmesi açısından kalıcı ve geçici etkileri değerlendirilmiş, dil, tarih, kültür ve coğrafya açısından veriler elde edilmiştir.

Sorular, tek tek incelenip, her bir sorunun denekler açısından nasıl cevaplandırıldığına bakılarak, analiz ve yorum bu malzeme üzerinden yapılmıştır. Öncelikle cevaplarda ortak noktalar aranmış ve farklılıklar dikkate alınmıştır. Sorulara verilen cevaplar tablolarda alt alta yazılarak bir bütün halinde ele alınmış, sonra da birinci sorudan başlanarak analiz ve yorumlarla çalışmadaki uygun yerlerine yerleştirilmiştir.

4. DİL PEKİŞTİRME PROGRAMI

Dil pekiştirmesinde ülkelerin ilişkileri, birbirleriyle açık temasları kaçınılmazdır. Bu teması sağlayacak olan da eğitim veya kültürel kurumlardır. Bunların başında üniversiteler yer alır. Üniversiteler, uluslararası nitelikte değişik ülkelerle iş birliği yapmaktadırlar. Bunlardan biri de Mevlâna değişim programıyla Türk Dünyasının üniversiteleriyle yaptığı iş birliği çalışmasıdır. Uygulama kısmında deneklerin açık uçlu sorulara verdikleri cevaplarda bu tür uygulamaların dil pekiştirmesinin yanında kültürel iş birliğinin güçlendirilmiş olmasını da görüyoruz. Yüzyılın başlarında başta Gaspıralı olmak üzere teorisyenlerce belirtilen “Dilde, Fikirde ve işte birlik” düşüncesi pratik olarak hayata geçmektedir (bkz. Tablo 1). Her kademedeki eğitim kurumlarının uluslararası alanda var olabilmesi ve rekabet edebilmesi için bilgi üretme ve yayma fonksiyonlarını çok daha kaliteli bir şekilde yerine getirmesi zorunluluğu vardır. Bu bağlamda Türk Dünyasının üniversite sistemleri akademik anlamda standartları gelişmiş ülkeler ile boy ölçüşebilecek niteliklere ulaşmıştır. Üniversitelerin yaptıkları araştırma ve yayınların, sayı ve akademik kalite olarak yükselmesi uluslararası anlamda öğrenci sayısının artmasına da zemin hazırlamaktadır. Bu manada Türkiye Cumhuriyeti üniversitelerinin Türk Dünyası için bir çekim merkezi olduğunu Tablo 1’in verilerinden anlayabiliyoruz. Üniversitelerin uluslararasıyla sağladığı dil pekiştirmesi; bilgi üretme, yayma ve kalitenin yükselmesini ve ayrıca sosyokültürel zenginlik sağlamıştır. İlişkili ülkeler için ekonomik ve kamu diplomasisi alanında da önemli getirileri olacaktır.

Türk ve İslam Dünyası için Türkiye’nin öncülük ettiği pek çok uluslararası etkinlik dil pekiştirmesinde, kültürel etkileşimde ve tanıtımda bölgede ve dünyada önem kazanmıştır. Dil pekiştirme alanında uluslararası düzeyde iş birliği yapmak, yeni bazı uluslararası kuruluşlara imza atmak demektir. **Dil pekiştirme programı** çalışmalarının son yıllarda uluslararası ilişkilerde giderek önemi artan yumuşak güç (soft power) edinme yolunda siyasi ve kültürel yakınlık oluşturduğunu da belirtmek gerekir. İlave olarak bu program, özellikle nüfusu azalan ve giderek yaşlanan ülkelerde işgücü açığının giderilmesinde de etkili olacaktır. Eğitim sektörünün gelişmesi ile yeni istihdam alanlarının açılması ve eğitilmiş öğrencilerin ülkelere dönmesi ile uzun vadede yeni pazarlar ve ticari ortaklıkların ortaya çıkması, yükseköğretimin dil pekiştirme programlarıyla ülkelere dolaylı ekonomik kazanımlar sağlatmış olduğunu da belirtebiliriz.

Tablo 1. Birinci Açık Uçlu Sorunun Cevapları

SORU 1	DENEKLERİN CEVAPLARI
Yusuf (Cusuf) Balasagun Kırgız Milli Üniversitesi'nin Diğer Bazı Üniversitelerin (Manas, BGU) Türkiye ile Yaptığı Ortaklaşa Çalışmalar Hakkında Bilgi Verir Misiniz?	<p>“Yusuf Balasagun Kırgız üniversitesinde Yabancı Diller fakültesinde Türk Dili Bölümü var. Orada Türkçe 2004'ten beri okutulmaktadır. Dilbilimci yani lengüistikleri hazırlamakta. Bu bölüm KT Manas Üniversitesi, Anadolu Liseleri ve TÖMER ile sıkı ilişkide. Öğretmenlik stajlarını da oralarda yapıyorlar. Türkiye'ye staj için de giden öğrenciler var. Örneğin Kastamonu, Hitit Üniversitesine 12 öğrenci gidip 1 sene eğitim aldılar.”</p> <p>“Ben Yusuf Balasagun Kırgız Milli Üniversitesinde okuyorum ve Türkiye ile yaptığı ortaklaşa her çalışmalar oluyor. Mesela: toplumlar (toplantılar), konserler yapılmakta ve Bizim Üniversitemize Aziz Sancar yardım etti.”</p> <p>“Türkiye'nin ve bu üniversitenin ilişki (ilişkisi) çok iyi. Tüm zamanları (çok sayıda) ortak faaliyetler geçirirler (geçiriyorlar, yapıyorlar).</p> <p>“Yusuf Balasagun Kırgız Milli Üniversitesi'nin Türkiye ile yaptığı ortaklaşa (ortaklaşa) çalışmalar yıldan yıla gelişmekte. Birçok ortak eğitim programları düzenlenmektedir. Bunlar dışında Türkçe kursları açılıp Türkçe öğrenmek isteyen öğrenciler için çok iyi imkânlar da verilmektedir.”</p> <p>“Milli Üniversite öğrencileri Manas'ta staj yaparlar. Konferanslarda rapor sunabilirler BGU'da düzenlenen (eğitim yönünden) konferans, seminerlere gidip katılabilirler.”</p> <p>“Yusuf Balasagun Kırgız Milli Üniversitesi'nin Türkiye ile yaptığı işler çoktur. Örneğin: 1) Aziz Sanjar'ın (Sancar'ın) bize yaptığı yardımını söyleyebilirim. 2) Mevlâna programının ne kadar iyi olduğunu da söyleyebilirim.”</p> <p>“Bildiğimize göre Türkiye ile Mevlâna Programı vardır. Mevlâna programı ile Türkiye'deki 7,8 Üniversiteye yüksek lisans ya da kışın bir aya gidip eğitim alabiliriz.”</p>

“2016, 2017, 2018 yılları ‘Türk Konsulu’ diye bir faaliyette Kırgız Milli Manas, BGU üniversiteleri birlikte iş yaptı. Bu Konsul’a Türkiye, Tajikistan ve Kazakistan’dan da katılmışlardı. 2016’da üç ülkeden Kırgızistan’a geldiler ve büyük bir toplantı oldu. Misafirleri karşılama ve üç günlük toplantı Manas üniversitesinde ayarlandı. Bu toplantının amacı bu ülkelerin birliği, dostluğu, örf, adetlerimizi, geleneklerimizi birbirimize tanıtmaktı. Bu Türk Konsulu faaliyeti günümüzde de çalışmakta.”

“Yusuf Balasagun Kırgız Milli Üniversitesi’nin Türkiye ile yaptığı ortak çalışmalar: Üniversitemize Türkçe öğretim merkezini açtılar. Orada Türkçe öğrenmek isteyenler gelebilirler.”

Tablo 1’de görüldüğü gibi deneklerin hemen tamamı yapılan iş birliğinin dilde ve kültürel yakınlamadaki önemini belirtmişlerdir. Dil pekiştirmesiyle birlikte sosyal alandaki gelişmelerin, kültür, eğitim ve ekonomik iş birliğinin ülkelere kazandırdığı olumlu sonuçlar ifade edilmiştir. Bu anlamdaki ilişkilerin devamı ve yaygınlaştırılmasının önemi her bir denegin ifadeleriyle hiçbir yoruma gerek duyulmadan kendiliğinden ortaya çıkmıştır. Bu açıdan genelde uluslararası alanda, özelde ise, başta Türk ve İslam dünyası olmak üzere kalkınmakta olan bütün ülkelerle, dil pekiştirme alanında yapılan iş birlikleri kültürel ve sosyal değerler (inanç, ahlaki değerler, ekonomi, eğitim vb.) açısından ilişkilerin gelişmesine katkı sağlayacaktır. İstikrarlı ve kapsayıcı ekonomik büyümenin yanı sıra hukukun üstünlüğü, bilgi toplumu, uluslararası rekabet gücü, insani gelişmişlik, çevrenin korunması ve kaynakların sürdürülebilir kullanımına da etki yapacağı beklenebilir. Bu anlamda deneklerin dile getirdikleri ortak görüş: İlişkilerin artarak devam ettirilmesi gereğidir. Böylece hem karşılıklı yeni iş birlikleri ve yardımlar hem de yeni görüş ve düşünceler ortaya çıkacaktır. Dile getirilen ortak görüşleri şu noktalarda toplayabiliriz: Türkiye ile yapılan her çalışma olumlu sonuçlar doğuruyor; toplantılar, konserler yapılıyor; Nobel ödülü sahibi Türk bilim insanı Aziz Sancar’ın Kırgız Milli Üniversitesine yardımları dile getiriliyor; Türkçe kurslarına büyük oranda ilginin arttığı ve imkânların sunulduğu; Mevlâna programının iyiliği ve ilave olarak Türk Devletleri arasında “Türk Konsulu (Konseyi)”nun kurulmasının önemi belirtiliyor.

4.1. Dil Pekiştirmesinin Üniversite İş Birliğiyle Sağlanmasının Etkisi

Üniversite iş birliğinin dil pekiştirmesindeki önemini ankete verilen cevaplardan anlamak mümkündür. Tablo 2’nin verileri bu konuda somut bilgi verecek niteliktedir. Şüphesiz ki üniversiteler arası iş birliği özelde sadece Türk Dünyası olarak dikkate alınır, yüzyılın başında ideal olarak belirtilen “Türk Birliği” düşüncesinin somutlaşması yönünden de kayda değer gelişmelere öncülük etmektedir. Bu tür iş birlikleri genelde çoğu ülkelerin talep ettiği nitelikli eğitim ve işgücünün karşılanmasına da aracılık yapmaktadır. Bu anlamda 2014-2018 yılını kapsayan Türkiye’de Onuncu Kalkınma Planının birinci bölümünde “Nitelikli Eğitim ve İşgücüne Artan Talep” başlığıyla belirtilen raporda bu durum açıkça ifade edilmiştir. Eğitim seviyesinin ve işgücünün niteliğinin yükselmesinin, ülkelerin ve bireylerin ekonomik gelişmişliğini etkilemeye devam edeceği, eğitim seviyesinin yanında işgücü niteliğinin ve işgücü hareketlerinin de belirleyicisi olacağı düşünülmektedir. Bu sebeple bütün ülkelerde nitelikli işgücüne olan talebin artacağı öngörülmektedir.

Araştırmanın denekleri tarafından belirtilen açık uçlu görüşlerle rapordaki bazı tespitlerin örtüştüğünü belirtmek mümkündür. Uluslararası nitelikteki hareketlilik öğrenciler üzerinde ülkeler lehinde olumlu sonuçlar bırakmıştır. Raporda: “Uluslararası öğrenciler, eğitimleri sonrası buldukları ülkelerde kalarak üretim ve kalkınma hedeflerinin önemli bir aracı haline gelmekte veya ülkelerine dönerek birer kültür elçisi sıfatıyla ülkeleri ile misafir oldukları ülke arasında siyasi, sosyal, kültürel ve ticari alanlarda bir köprü vazifesi görmektedir” şeklinde ifade edilmiştir (bkz. www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/07/20130706M1-1-1.doc., e. t: 03.05.2019). Dil pekiştirme programının meydana getirdiği sosyal ve kültürel etki ankete verilen cevaplarda açıkça belirtilmiştir. Tablo 2 ve 3’ün verileri dikkate alınır dil pekiştirme programı genel olarak olumlu karşılanmış, dilin ve kültürün gelişimine ve ayrıca tanıtımda önemli rol oynamıştır.

Türkiye’ye dil pekiştirme amacıyla gelen deneklerin Türkiye hakkındaki ortak görüşleri Tablo 3’te yer almıştır. Dilde pratik yapma imkânını sağlayan staj ve çalışmanın memnuniyeti, eğitimdeki kalitenin farklılığı, Türkiye’nin turizm konusundaki yaklaşımı, çalışma ve insana olan değeri açısından kalmak istedikleri bir ülke olarak etkilenmiş olduklarını belirtmeleridir. Karşılaştırma imkânlarını elde ettikleri, Türkçeyi sevdikleri, iki ülke arasında sağlam köprü kurdukları, yeni amaçlar geliştirdikleri, görüş ufkunu genişlettikleri, yeni kültürü tanınması imkânını kazandırdıkları ve dünyaya olan bakışlarını değiştirdiklerini ifade etmişlerdir. Denekler, ayrıca Türk gelenek-göreneklerini öğrenmelerine katkısının büyük olduğunu, iki ülke arasındaki ilişkileri güzelleştirdiğini dile getirmişlerdir.

Tablo 2. İkinci Açık Uçlu Sorunun Cevapları

SORU 2	DENEKLERİN CEVAPLARI
Öğrencilerinizin Türkiye hakkındaki görüşlerini nasıl yorumlarsınız?	<p>“Türkiye’ye gidip gelen öğrenciler her zaman memnunlar ve mutlular. Türkçeyi memnuniyetle seve seve öğrenmekteler. Öğrenciler Türkiye’ye hem staj hem de çalışmak için gidiyorlar. Döndüklerinde çok memnunlar.”</p> <p>Türkiye hakkında iyi düşünüyor. Türkiye hakkında çok ilgisini çekiyor. Orda çalışmayı ya da okumayı düşünüyorlar.”</p> <p>“Türkiye’yi ziyaret eden öğrencilerimiz bazıları çok memnun kaldılar.”</p> <p>“Birçok öğrencilerimiz Türkiye’yi çok seviyorlar. Ve orada eğitim sistemini çok beğendiklerinden orada okumayı istiyorlar.”</p> <p>“Benim öğrenci arkadaşlarım sadece çalışmak için gittiler. Hepsini beğendi ve yine de gitmek isteyenler var.”</p> <p>“Her insanın düşüncesi farklıdır çünkü Türkiye’ye gidenler var gitmeyenler de vardır. Ben kendim öğrenci olarak Türkiye hakkında iyi düşüncede olduğumu söyleyebilirim.”</p> <p>“Öğrencilerin Türkiye hakkında görüşleri çok iyi diyebilirim. Çünkü onlar yaz tatillerinde Türkiye’de çalışıp geliyorlar. Gitmeyenler ise Türkiye’ye gitmeyi istiyorlar ve düşünüyorlar.”</p> <p>“Öğrencilerin çoğu Türkiye’ye eğitim almak için değil çalışmak için gidiyorlar. Gidip gelenlerin çoğu Türkiye’den (Türkiye’yi) beğendiklerini ve sonra orada okumayı ya da dinlenmeyi düşündüklerini söylüyorlar.”</p> <p>“Çok iyi fikirdeler. Mesela Türkiye benim amacımdı. Amacımıza ulaşmak için sınıf arkadaşlarımızla hep beraber Türkiye’ye gittik orda bizi çok iyi karşıladılar. Türkiye gelişmekte olan, bilimi, kitabı seven bir millettir.”</p> <p>“Öğrencilerin Türkiye hakkında görüşleri her öğrencinin düşüncesi farklı bence iyi bir turistik ülke.”</p>

Tablo 3. Üçüncü Açık Uçlu Sorunun Cevapları

SORU 3	DENEKLERİN CEVAPLARI
Bu tür Türkiye’yi ziyaret programlarının öğrencilerimize kazandırdıkları neler olabilir?	<p>“Bu tür programlar öğrencilerimize daha çok Türkçeyi sevdirebilir, Türk kardeşleri yakından tanımaya yardım olur, kitapta okudukları yerleri kendi gözleriyle görürler, karşılaştırırlar kültürleri iki ülke arasında sağlam köprü olmalarını sağlar.”</p> <p>“Daha da dili iyi öğrenecekler.”</p> <p>“Dil pratiği, kültür bilgisi ve Türkiye’deki yeni yerler.”</p> <p>“Öğrencilerin Türkiye’ye ve Türkçeye olan ilgisini artırıyor.”</p> <p>“Bu tür Türkiye’yi ziyaret programları öğrencilere yeni amaç, görüş ufkunu genişletmesini, yeni kültürü tanınmasını kazandırıyor.”</p> <p>“Bunun gibi programlar öğrencilere yararlıdır. Çünkü hem çalışıp para kazanıyor hem de eğitim alıp orasını geziyor. Kendi(s) için iyi şeyleri kazanıyor.”</p> <p>“Bu tür Türkiye’yi ziyaret programlarının öğrencilerimize dünyaya olan bakışlarını değiştiriyorlar. Türklerin gelenek-görenekleri öğrenmesine katkısı büyüktür. İki ülke arasındaki ilişkileri güzelleştiriyor (güzelleştiriyor).”</p> <p>“...”</p> <p>“Yurt dışına çıkmak öğrencilere çok iyi düşünceler kazandırır. Öğrencinin ilgisi amacı daha da çoğalır. O ülkenin örf âdetinin kültürünü öğrenir.”</p> <p>“Öğrenciler yeni bilgiler, yeni arkadaşlar edinir. Türkçesi daha çok gelişir. Türkiye’yi ve Türk kardeşleri yakından tanırlar.”</p>

4.2. Dil Pekiştirmesinin Topluları Yakınlaştırmadaki Etkisi

Dil pekiştirmesi, topluları birbirlerine yaklaştırmakta ve yakınlaştırmaktadır. Bunun farkına varan toplumlar ağını genişletmek bakımından eğitimde öğrenci değişim hareketliliğini önemsemişlerdir. Avrupa Birliği’ni oluşturan ülkeler değişim programlarını eğitimdeki gençlerle sınırlı bırakmayarak, değişik meslek grupları arasında ve yetişkinler için de hayata geçirmişlerdir. İşte bu amaçla çeşitli ülkeler, “özellikle kalkınmış” ülkeler, giderek büyüyen uluslararası öğrenci pazarından pay alma çabasına girişmişlerdir. Son yıllarda değişim programlarının önemini belirten akademik teşebbüsler, mesela sempozyum ve kongre türü bilimsel çabalar artmıştır. Ayrıca ulusal stratejiler, yeni uluslararası kurumlar ve yeni değişim programları oluşturma çabaları da toplumların gündemini oluşturmaktadır. Avrupa Birliği ülkeleri tarafından geliştirilen “Erasmus”, “Sokrates”, “Leonardo da Vinci” gibi programlar bunların bazılarıdır. Türkiye’nin öncülüğünde geliştirilen “Mevlâna”, “Farabi” gibi değişim programları da uluslararası ve yurt içi hareketliliğe yönelik programlardır. Özellikle Mevlâna Değişim Programı, Türk Dünyası, Balkanlar, Orta ve Uzak Doğu ülkelerinde giderek benimsenmektedir.

Dil pekiştirme alanındaki gelişmelere aracılık eden Mevlâna değişim programı için deneklerin Tablo 4'teki görüşlerinin ortak noktaları şunlardır: “Türkçeyi ne kadar güzel öğrenirlerse o ülkenin nasıl geliştiğini gözlemleyebilirler, dilini öğrendikleri ülkenin iyi taraflarını kendi ülkelerine, kendi ülkesininkini de başka ülkelere tanıtır. İki halkı her yönden inceler, araştırırlar. Türkçeyi öğrenmek her iki topluma dostluk ve barış; eğitimde ve ekonomide istikrar, her iki topluma iyi ilişki, sağlam dostluk, yeni imkânlar kazandırır. Türkçeyi ve Kırgızca’yı bilmek iki ülkeye çok sağlam köprü, iki halkın kültürünü, gelenek ve göreneklerini öğrenme imkânı ve kendi halkına da bunları öğretmesini sağlar”.

Tablo 4. Dördüncü Açık Uçlu Sorunun Cevapları

SORU 4	DENEKLERİN CEVAPLARI
Sosyolojik açıdan baktığımızda, öğrencilerinizin Türkçeyi öğrenmesi her iki topluma hangi yönlerden etki edebilir?	<p>“Türkçe(yi) ne kadar güzel öğrenseler o ülkenin nasıl geliştiğini gözlem edebilirler, dilini öğrenen ülkenin iyi taraflarını kendi ülkelerine getirirler kendi ülkesini başka ülkeler tanıtmaya imkân bulur. İki halkı her yönden inceleme, araştırmaya yol açılır.”</p> <p>“Sosyolojik açıdan baktığımızda, Türkçeyi öğrenmek her iki topluma dostluk ve barış yönlerden etki edebilir.”</p> <p>“Eğitim ve ekonomik istikrar.”</p> <p>“Türkçeyi güzel bir biçimde öğrenmek için iyi imkânları verildiği için öğrenciler Türkçeyi küçük ayrıntılarına kadar öğrenebiliyorlar.”</p> <p>“Türkçeyi öğrenmesi her iki topluma iyi ilişki, sağlam dostluk, yeni olanaklar yönünden etkiliyor.”</p> <p>“Bence öğrencilerin yabancı dilleri öğrenmesi ve onların içinden Türk dilini de öğrenmesi çok iyidir. Nasıl etkiler! İyi taraftan etkiler.”</p> <p>“İki ülkenin iyi bir ilişkide olmasını sağlar. Birbirlerini iyice tanımaya neden oluyor.”</p> <p>“...”</p> <p>“Türkçeyi bilmek, Türk arkadaşlar bulması Türkçe konuşması hem kendinden bir insan yaratması iki ülke için de iyi diye biliyorum.”</p> <p>“Türkçeyi ve Kırgızca’yı bilen öğrenci her yönden iki ülkeye çok sağlam köprü olabilir. İki halkın kültürünü, gelenek ve göreneklerini öğrenir. Yeni bilgileri edinir ve kendi halkına öğretir.”</p>

4.3. Dil Pekiştirme Programı Esnasında Karşılaşılan Güçlükler

İlk bakışta böyle bir sorunun doğrudan programın katkısıyla ilişkisi olmadığı sonucuna varılabilir. Ancak dil pekiştirme programları esnasında pratikte karşılaşılan güçlüklerin belirtilmesi ve sonrasında da azaltılması veya ortadan kaldırılması yönünden atılacak adımların, bir ölçüde yol haritasının belirlenmesi açısından değer ifade etmektedir. Deneklere yöneltilen soru, Türkçenin öğrenilmesinde karşılaşılan güçlükler ve eksikliklerle ilgilidir. Bu konudaki cevaplardan elde edilen ortak sonuçlara göre daha çok edebi kitapların, dilbilim kitaplarının, gramer kitaplarının az veya yetersizliği belirtilmiştir. En fazla sentaksız ve morfoloji konularında ve ayrıca geçmiş zaman, dolaylı tümleş alanlarında zorlandıkları ifade edilmiştir.

Tablo 5. Beşinci Açık Uçlu Sorunun Cevapları

SORU 5	DENEKLERİN CEVAPLARI
Öğrencilerinizin Türkçe (Türkiye Türkçesi) öğrenirken gözlemlediğiniz kadıyla en çok hangi konularda zorlanmaktadır?	<p>“Öğrenciler daha çok edebi kitapların yetersizliği yönünden zorlanırlar. Bir de dilbilim kitapların çok az olduğu için öğrenciler tek başlarına bir kitap sahibi olamaz. Dilbilim kitapları sadece hocalarda olur.”</p> <p>“Bana göre gramerler.”</p> <p>“Türkçe gramer.”</p> <p>“Öğrencilerimizin zorluk çektiği büyük bir konu ve sorunlar yok. Bizim öğrencilerimiz çok çalışkan olduklarından her şeyi kolay kolay öğrenebiliyorlar.”</p> <p>“Öğrenciler Türkçe öğrenirken sentaksız ve morfoloji konularında zorlanmakta.”</p> <p>“Öğrencilerin Türkçe dilini öğrenirken zorlandıkları konular bu belki de gramer konularıdır belki. Çünkü her dilin gramerini öğrenmek kolay olmaz.”</p> <p>“Kırgızca ve Türkçe bazı kelimeler bir dilden geldiğini gösteriyor. Buna karşın söz dizimi konuları biraz zor geliyor.”</p> <p>“...”</p> <p>“Bana göre geçmiş zaman, dolaylı tümleş bu konular yeni öğrenmeye başlayan öğrenciler için biraz zor olabilir.”</p> <p>“Kitap konularında zorlanır: 1) Dilbilgisi kitapları yok. 2) Edebi kitaplar eksik.”</p>

4.4. Çalışma Ortamının Dil Pekiştirme Üzerindeki Etkisi

Dilin sosyal hayat ve kültürle ilişkili olduğu bilinmektedir. Aynı şey iş ve çalışma hayatı için de geçerlidir. Genel olarak iletişim kurulacak insanlar bir yandan pratik olarak dilleriyle ilgili pekiştirmeleri yaşarken

diğer yandan içinde bulunduğu toplumun kültürü ile çalışma şekli, iş disiplini, işe yaklaşım biçimleri ve gelenekleri konusunda bilgi sahibi olmaktadır. İş arkadaşları, yöneticileri, müşterileriyle ilişkileri çalışma disiplini konusunda edinecekleri bilgiler arasındadır. Çalışma hayatı genel olarak her zaman tolerans, hoşgörü ve sabırlı olmayı öngörmektedir. Bu bakımdan kısa süreli de olsa eğitim esnasında veya eğitim alanında iş tecrübesi edinmiş olmak sadece dil pekiştirmesini değil, iş yaşamında tecrübeler kazandırır ve toplumun sosyal yapısı hakkında önemli katkılar sağlar. Özetle çalışma hayatı da dil pekiştirme alanında etkilidir. Özellikle pratik konularda ve sosyal ilişkilerde çalışma hayatının etkisi küçümsenemez. Tablo 6'nin verilerindeki ortak noktalar: "Pratik yapınca her şey derinleşir. Türkiye'nin gelişmiş ülke olduğunu daha derin anlıyorlar. Şartlarını beğeniyorlar. Orada imkân olursa yaşamak bile istiyorlar. Bu onlar için hem pratik oluyor hem de Türk kültürünü öğrenmiş oluyorlar. En önemlisi Türkçesi geliyor. Oraya giden öğrenciler kendileri için birçok şey kazanıyorlar. Türkiye hakkında çok bilgiler edinebiliyorlar. Dünyaya olan bakışlarını değiştiriyorlar. Dünya görüşlerinin değişmesi, geleceğe daha büyük plan yapmayı, tecrübe kazanmayı, dili daha da geliştirmeyi sağlar. İş yerinde iş ile her konuda yardım ediyorlar. Memnun kalıyorlar ve Türkiye'yi sevmeye başlıyorlar".

Tablo 6. Altıncı Açık Uçlu Sorunun Cevapları

SORU 6	DENEKLERİN CEVAPLARI
Öğrencilerinizin Türkiye'ye gelerek çalışması onları nasıl etkiliyor?	<p>"Bence çok iyi tesir etmekte, çünkü pratik yapınca her şey derinleşir. Türkiye'nin gelişmiş ülke olduğunu daha derin anlıyorlar. Şartlarını beğeniyorlar. Orada imkân olursa yaşamak bile istiyorlar."</p> <p>"Türkiye'ye gelerek çalışması bence onları sadece iyi taraftan etkiliyor hem pratik olarak da yardımcı olur."</p> <p>"Çok iyi"</p> <p>"Öğrenciler için bu tür çalışmalar çok iyi geliyor. Bu onlar için hem pratik oluyor hem de Türkiye kültürünü öğrenmiş oluyorlar."</p> <p>"Türkiye'ye gelerek çalışması onları iyi taraftan etkiliyor. En önemlisi Türkçesi geliyor."</p> <p>"Öğrencilerin Türkiye'ye giderek çalışması bu iyi şeydir. Çünkü onları iyi yönden etkiler. Oraya giden öğrenciler kendileri için birçok şeyleri kazanıyorlar."</p> <p>"Onların Türkiye hakkında çok bilgiler edinebiliyorlar. Dünyaya olan bakışlarını değiştiriyorlar."</p> <p>"Dünya görüşlerinin değişmesi, geleceğe daha büyük plan yapmayı, tecrübe kazanmayı, dili daha da geliştirmeyi sağlar."</p> <p>"Türk kardeşlerimiz bize her zaman her konuda destek çıktılar. İş yerinde iş ile her konuda yardım ederlerdi. Bu bizi çok memnun etti."</p> <p>"Çok iyi etkiliyor. Türkiye'yi sevmeye başlıyorlar."</p>

4.5. Dil Pekiştirme Programının Pozitif ve Negatif Yönleri

Denekler programında negatif yönle ilgili sadece Türkiye'den geldikten sonra öğrencilerde okuma isteğinin azaldığını, konuşmaların biraz sokak diline döndüğünü, derslere önceki gibi ciddi bakılmadığını ve ayrıca "burnu havada olan insanlar daha çok" diyerek kibirli insanların varlığına işaret etmişlerdir. Fakat buna rağmen programın daha çok pozitif anlamda değer kattıklarını belirtmişlerdir. Dil pekiştirme programının ve kısa da olsa, mevsimlik çalışmanın kazandırdıkları ortak pozitif noktalar ise şunlardır: "Kırgızistan ve Türkiye'nin tarihten kaynaklanan kök birliğinin yanında Türkiye'deki çalışma hayatının düzgünlüğü, zengin tarihi geçmişi, ekonomik olarak gelişmişliği, rüşvete değer vermemesi, çalışanın hakkını vermesi ve gözetmesi, emeğe değer vermeyi bilmesi" gibi olumlu noktalar belirtilmiştir. Denekler, dil pekiştirme programında yer alıp da mevsimlik çalışma hayatını geçiren öğrencilerin diğer pozitif değişimler hakkında şunları gözlemlemiş olduklarını belirtmişlerdir. En çok vurguladıkları olumlu taraf, Türkçeyi güzel konuşmaya başlamaları, hayata olan bakışlarını değiştirmeleridir. Tarihi eserleri, camileri, yardımseverliği, misafirperverliği, insanların güler yüzlülüğü ve doğal güzellikleriyle çekim merkezine sahip bir ülkedir.

Tablo 7. Yedinci Açık Uçlu Sorunun Cevapları

SORU 7	DENEKLERİN CEVAPLARI
Türkiye'de bulunmuş öğrencilerinizin gözlemlediğiniz pozitif ve negatif değişimler nelerdir?	<p>"Türkiye benim için yakın kardeş, arkadaşlarımın çok olduğu ülke. Türkiye'nin bir sistemde çalışmasından hoşlanıyorum. Zengin tarihi olan ve gelecekte daha çok gelişeceğinden eminim. Çünkü orada rüşvet yok. Ne kadar çalışırsın o kadarını alırsın, hakkını yemezler, emeğe değer vermeyi bilirler. Bu yüzden çalışınca insan çalışması geliyor. Çalışmaktan zevk alarak çalışıyorlar! Negatif tarafları şimdilik yok."</p> <p>"Türkiye'de bulunmuş öğrenciler sadece iyi tarafını bulabiliyorlar."</p> <p>"Sadece olumlu taraflar."</p> <p>"Öğrencilerimizde hep pozitif değişimleri gözlemliyoruz. Bunun için Türkçeyi öğrenmek için verdiği imkânlar için bu tür programları hazırlayan insanlara teşekkür ediyoruz."</p> <p>"Pozitif değişimler Türkçe güzel konuşmaya başlıyorlar, hayat(a) olan bakışlar değişiyor. Negatif değişimler ise Türkiye'den geldikten sonra okuma isteği azalıyor."</p>

“Türkiye bu benim için en güzel (şeyler) ülkelerin biridir. Oraya gitmek bence her insanın hayalidir. Çünkü orası çok güzel oradaki denizler, havası, camileri ve eski eserleriyle insanı kendine çekiyor. Ama eksik tarafları da var.”

“Türkiye çok gelişen, güzel, tarihi, yardımsever ülkedir. Türkiye ile Kırgızistan’ın ilişkileri çok iyidir.”

“Pozitifler ise: Türkiye hakkında daha çok bilgilere sahip olması, gelişmeleri. Negatifler ise: Konuşmalarının biraz sokak dilinde konuşması, derslere önceki gibi ciddi bakmaması.”

“Pozitif tarafını alırsak misafirperverler, güler yüzlü olmayı edinirsin. Negatif tarafı ise burnu havada olan insanlar daha çok. Öğrenciler daha çok haklarını yedirmemek gerektiğini, kendine emin olmayı öğrenirler.”

“Pozitif tarafları Türkçe konuşmaları iyileşiyor. Negatif değişimleri şu an görünmüyor. Her şey yolunda!”

4.6. Kırgız Türkçesi ile Türkiye Türkçesinin İlişkileri ve Pekiştirmedeki Etkisi

Dil pekiştirme programının kazandırdığı önemli noktalardan birisi de Kırgız ve Türk toplumunun aynı kökten gelmiş olmalarını çok daha iyi anlamış ve gözlemlemiş olmalarıdır. Denekler Tablo 8 ve 9’un verilerinde bu durumu hem konuşulan dil benzerliği hem de tarihi açıdan anlادıklarını belirtmişlerdir. Aslında Türkiye Türkleri, köken olarak Orta Asya’dan geldiklerinin bilincindedirler. İlköğretimden itibaren okutulan bütün tarihi bilgiler bu yöndedir. Zaten Atatürk’ün Türk Tarih Kurumu ve Türk Dil Kurumu’nu oluşturmadaki amacı da buydu. Çünkü Atatürk Türk Dünyasının farkındaydı. 1933’teki bir konuşmasında şunları söylemiştir:

“Bugün Sovyetler Birliği dostumuzdur, komşumuzdur, müttefikimizdir. Bu dostluğa ihtiyacımız vardır. Fakat yakında ne olacağını kimse kestiremez. Tıpkı Osmanlı gibi, tıpkı Avusturya-Macaristan gibi parçalanabilir, ufalanabilir. Bugün elinde sınıksız tuttuğu milletler avuçlarından kaçabilirler. Dünya yeni bir dengeye ulaşabilir. İşte o zaman Türkiye ne yapacağını bilmelidir. *Bizim bu dostumuzun idaresinde dili bir, inancı bir, özü bir kardeşlerimiz vardır. Onlara sahip çıkmaya hazır olmalıyız. Hazır olmak yalnız o günü susup beklemek değildir. Hazırlanmak lazımdır. Milletler buna nasıl hazırlanır? Manevi köprüleri sağlam tutarak; Dil bir köprüdür, tarih bir köprüdür, inanç bir köprüdür. Köklerimize inmeli ve olayların bölüdüğü tarihimiz içinde bütünleşmeliyiz. Onların bize yaklaşmasını bekleyemeyiz. Bizim onlara yaklaşmamız gerekir.*” (29 Ekim 1933, bkz. Bozdağ,1999: 31; Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri, 1959, cilt II: 238; Yıldırım, 2007).

Bugün aynı kökten gelen Türk ülkelerinin oluşturdukları “Türk Dili Konuşan Ülkeler İş Birliği Konseyi’nin” hedefi de budur. Dil pekiştirme programının sağladığı sonuç da buna işaret etmektedir.

Bu çerçevede kurulan Türk Keneşi, Türksoy vb. gibi kuruluşların yanında Türk Akademisi’nin görevi de budur. Öyle anlaşılıyor ki bu tür uygulamalı çalışmaların bir önemi de bu bilincin yaygınlaştırılmasını sağlamaktır. Dil pekiştirme programı bu açıdan da toplumlar üzerinde etkilidir. Uzun yıllar birbirlerinden kopuk yaşayan ve aynı kökten gelen toplumlar bu programlarla daha bilinçli hale gelmektedirler. Bu durum deneklerin açık uçlu sorulara verdikleri cevaplardan kolayca anlaşılmaktadır (Tablo 8, 9). Mesela: “*Evet Kırgız ve Türk halkları bir kökten dağılan halklar. Farklarına göre benzerlikleri çoktur. Bir zamanlar uzun süre birbirlerinden uzak kaldıkları için ortada birazcık farklılıklar meydana gelmiştir. Ama köküne bakarsak aynı.*” (Tablo 8). “*Aslında Kırgızistan ile Türkiye ülkelerinin ataları birdir. Bu iki ülke kardeş gibi hayat sürdürüyorlar.*” (Tablo 9).

Bu ifadeler, dil pekiştirme programının ilişkideki tarihi realiteyi ortaya koymasından etkili olmuştur. Allah, insanları tanışıp konuşması için milletler halinde yaratmıştır. Şüphesiz ki Kuran’da ayette belirtildiği gibi milletlerin içerisinde kabileler de vardır. Mesela Türk Milleti Oğuzlar, Kıpçaklar, Peçenekler, Kırgızlar, Kazaklar, Özbekler vb. şeklinde ayrılmıştır. Kuran’daki Ayetin Türkçe meali şöyledir: “*Ey insanlar! Doğrusu biz sizi bir erkek ve bir kadından yarattık ve birbirinizi tanıyıp kaynaşasınız diye sizi milletlere ve kabilelere ayırdık. Şüphesiz Allah katında en üstün olanınız, Allah’a en çok saygı duyanınızdır. Allah her şeyi bilendir; her şeyden haberdar olandır* (Hucurat, 49/13).

Tablo 8 ve 9’un verileri dikkate alınırsa belirtilen diğer hususlardaki ortak noktalar özet olarak şunlardır: “Dil pekiştirme programıyla ilişkiler kurulunca son zamanlarda güzel karşılaştırmalı tezler yazılmaya başlanmıştır. Kültürler ve sosyal ilişkiler gelişmiş, benzerlikler olduğu anlaşılmıştır. İki ülkenin tarihi aynı olduğundan kültürlerinde büyük benzerlikler vardır. Bu da Kırgız öğrencilerin Türkçeyi öğrenmek için ilgisini arttırmıştır. Kültürel ve sosyal ilişkilerini uzun süre korumuşlardır. Kırgızistan’da Türk

üniversitelerinin açılması, bayramların kutlanması iki ülkenin birbirine olan saygısı memnuniyet verici boyuttur”.

Tablo 8. Sekizinci Açık Uçlu Sorunun Cevapları

SORU 8	DENEKLERİN CEVAPLARI
Kırgızca (Türkçesi) ve Türkçenin (Türkiye Türkçesi) kök birliği ve kültürel benzerlikleri var. Size göre Türkiye ve Kırgızistan arasındaki kültürel ve sosyal ilişkiler nasıldır, açıklar mısınız?	<p>“Evet, Kırgız ve Türk halkları bir kökten dağılan halklar. Farklarına göre benzerlikleri çoktur. Bir zamanlar uzun süre birbirlerinden uzak kaldıkları için ortada birazcık farklılıklar meydana gelmiştir. Ama köküne bakarsak aynı. Şu son zamanlarda ilişkiler iyileşmeye başladı. Her yönden iyileşmeye başladı; örneğin: Güzel tezler yazılmakta karşılaştırma tezleri.”</p> <p>“Kırgızistan arasındaki kültürler ve sosyal ilişkiler iyi diye düşünüyorum.”</p> <p>“Benzerlikler olduğunda, anlaşılması kolaydır.”</p> <p>“Kırgızistan ve Türkiye'nin kültürel ve sosyal ilişkileri çok iyidir. İki ülkenin de tarihi aynı olduğundan kültürlerinde de çok büyük benzerlikler görülmektedir. Bu da Kırgız öğrencilerin Türkçeyi öğrenmek için ilgisini arttırmakta(dır).</p> <p>“Türkiye ve Kırgızistan arasındaki kültürel ve sosyal ilişkiler gelişmekte. Bana göre iki tarafın ilişkilerini daha da geliştirmek için daha çok faaliyetleri oluşturmak ve daha çok yeni yeni programlar yapmak gerekir.”</p> <p>“Kırgızistan ve Türkiye eskiden kardeş ülke olduğu hepimize belli. Ve eskiden bu günlere kadar kültürel ve sosyal ilişkilerini korumakta yani iyi ilişkidedir.”</p> <p>“Hem Kırgızlar hem de Türkler konuksever, iyimser insanlardır.”</p> <p>“Bence iyidir ama daha da iyi ilişkide olsalar olurdu.”</p> <p>“Günümüzde Türkiye ile Kırgızistan arasındaki kültürel ve sosyal ilişkiler iyi. Kırgızistan'da Türk üniversitelerinin açılması, bayramların kutlanması iki ülkenin birbirine olan saygısı çok memnun ediyor.”</p> <p>“Son zamanlarda iyi gibi ama daha geliştirmek gerek.”</p>

Tablo 9. Dokuzuncu Açık Uçlu Sorunun Cevapları

SORU 9	DENEKLERİN CEVAPLARI
Kırgızistan ile Türkiye'nin tarihi süreç içerisindeki ilişkileri iki ülke halkını sizce nasıl etkiliyor?	<p>“Kırgızistan'da olan tarihi süreç içerisindeki olumsuz olayları Türkiye'yi kötü yönden etkilemez. Kırgızistan'da olan olaylar sadece Kırgızistan içindir başka ülkeler evet o zamanları korkarak arkaya çıkabilir ama sonunda her şey iyi olsun.”</p> <p>“Hayır, günümüzde öyle bir durum yok.”</p> <p>“Normal.”</p> <p>“Çok iyi etkilediğini söylemek gerek. Çünkü bu durum iki ülke arasındaki(i) bağları daha da kuvvetlendirmektedir.”</p> <p>“Çok iyi çok güzel etkiliyor. Her iki kanat birbirlerine saygılı davranmakta birbirlerini kardeş gibi görüyorlar.”</p> <p>“(Hayır) bence tarihi süreç içerisindeki ilişkiler iki halkı iyi yönden etkilemekte diyebilirim.”</p> <p>“Aslında Kırgızistan ile Türkiye ülkelerinin ataları birdir. Bu iki ülke kardeş gibi hayat sürdürüyorlar.”</p> <p>“Tarihi değil de hatta Kırgızistan'da bir Türk vatandaşın dövüldüklerinde yani kötü insanlar Türkiye'de de bir masum Kırgız birisini dövüyorlar.”</p> <p>“Ülke içinde olan kötü ve iyi olaylar başka ülkelere kötü ya da iyi tesir edemez.”</p> <p>“Her ülkede olan iyi, kötü olaylar o ülkenin otoritesini yükseltir ya da alçaltır.”</p>

4.7. Dil Pekiştirmede Eğitimin Metaforlarla Anlatımı

Metafor kelimesi, Türkçeye Fransızcadan geçmiştir. Yunancada “taşımaya, transfer etme” anlamlarına gelmektedir. Türkçede çoğunlukla mecaz ile eşanlamlı olarak kullanılır. Aristoteles tarafından “mecaz” anlamında kullanılan kelime, Antik Çağ'ın sonlarına doğru anlam daralmasına uğrayarak Türkçedeki istiare, eğretileme kavramları karşılığında kullanılmaya başlanmıştır. Bir olgunun veya bir kavramın daha tanıdık ve bilinen terimlerle ifade edilmesi; bir problemi başka şekilde ifade etmek, bir şeyi başka şey ile benzeterek anlatmak şeklinde de tanımlanır. Benzetme olarak da bilinir. Bilinmeyen şeylerin öğretilmesi için bir teknik, öğrenilen bilgilerin akılda tutulması ve hatırlanması konusunda geçerliliği kanıtlanmış bir araçtır. Anlatımı daha etkili, daha kolay ve anlaşılır kılmak; söze veya anlatıma canlılık kazandırmak amacıyla yapılır. Metafor, edebiyat ve şiirde söze güzellik, güçlülük, canlılık, zarafet, derinlik veya genişlik katar. Felsefe de ise problemlerin anlaşılması, kolaylaştırılması, zor ve anlaşılmasız durumların anlaşılır kılınması için kullanılır (Yıldırım, 2015).

Keklik (1990:1), “Metafor (métaphore) kelimesi, iki parçadan meydana gelmiştir” diyor. “Meta sözü, sonra (yahut) ile gibi manalara; fora (phore) sözü de aktarmak (nakletmek) anlamına gelmektedir. Böylece, bir

meseleyi başka bir şekilde ifade etmek san'atına metafor deniliyor: yani tabii olan bir mana ve mesele, mecazi olarak dile getiriliyor”.

Onuncu soru eğitimin metaforlarla anlatımına ayrılmıştır. Böylece dil pekiştirmede eğitimin ve uluslararası öğrenci değişimin önemi metaforlarla da anlatılmak istenmiştir. Soruya cevap veren denekler genellikle şu ortak noktaları dile getirmişlerdir: Türkiye'ye gidip eğitim alan öğrenci dolu barut gibidir. Temiz ve şeffaf bir havuz ya da berrak su gibi...” Burada öne çıkan üç ayrı kavram vardır: “Dolu barut”, “temiz ve şeffaf havuz”, “berrak su”. Türkiye’de kısa veya uzun süre eğitim alanların dolu barut deyimleriyle bilgi bakımından donanmış, her yönüyle yüklenmiş anlamını taşımaktadır. Temiz ve şeffaf havuz ile berrak su deyimleri birbirine yakın anlamlar içermektedir. Eğitimde ve ilişkilerde dürüstlük, açık sözlülük, temizlik ifade edildiği gibi, hayatında temiz olmayı, dürüst yaşamayı, şeffaf olmayı prensip haline getirme de anlaşılmaktadır. “Bilim aluuiynemenenkudukkazgandai (İlim almak iğneyle yer kazmak gibi), Işık, Ağaç, Trafik levhası, Okyanus, Kör insanın yeniden göreni, Karamsarlığı iyimserliğe dönüştürme, İnsan sıfatlarına sahip olma, İyi yaşamak, Yaşamın önemini anlamak”. Hangi anlamda kullanırsa kullansın dil pekiştirme programının öğrencileri olumlu etkilediği anlaşılmaktadır. Bunun dışındaki görüşler genel olarak eğitimin bilgi ve yol göstericiliğiyle ilgili olmuştur. Mesela bilgilerin ışık olması, okumanın önemi, eğitimin yol göstericiliği, eğitimin özgüven kazandırması, eğitimin her noktada ufuk açıcı olduğunun belirtilmesi gibi. Ayrıca eğitimin karamsarlığı iyimserliğe dönüştürdüğü, eğitilmiş insan, insan sıfatlarına sahip olmayı öğrenir, iyi yaşamak ve yaşamın önemini anlamak gibi metaforlara da yer verilmiştir.

Tablo 10. Onuncu Açık Uçlu Sorunun Cevapları

SORU 10	DENEKLERİN CEVAPLARI
Türkiye'ye giderek herhangi bir eğitim programından yaralanan öğrenciler için eğitimi bir metaforla açıklarsanız nasıl bir benzetme yapardınız? Mesela: (eğitim ilaca katılan şekere benzer..., eğitim puslu havadaki sis lambasıdır..., eğitim yol trafik levhası gibidir..., dil öğrenmek ikinci bir insan olmak gibidir..., dil bilmek sihirli bir evren gibidir...)	<p>“Türkiye'ye gidip eğitim alan öğrenci bu dolu barut gibidir. Temiz ve şeffaf bir havuz ya da berrak su gibi...”</p> <p>“Bizde bir iyi atasözü (deyim) vardı, Bilim aluuiynemenenkuduk kazgandai. Ben bu deyim kullanacaktım.” (İlim almak iğneyle yer kazmak gibi)</p> <p>“Bilgiler bu (bir) ışıktır.”</p> <p>“Böyle derdim: ‘Okuyan arkadaşlar! Eğitim bir ağaç gibidir, ne kadar su katarsan o kadar hızlı büyüyecek. Siz de ne kadar çok kitap okursanız o kadar çok şey öğrenirsiniz.’ Eğitim bir ışıktır unutmayın.”</p> <p>“Eğitim yol trafik levhası gibidir. Eğer eğitilmiş olursan hiçbir şeyden korkmayacaksın diye benzetme yapardım.”</p> <p>“Eğitim bir okyanustur.”</p> <p>“Eğitim (eğitilmiş) olan kişi bu kör insanın yeniden göreni!”</p> <p>“Eğitim bu karamsarlığı iyimserliğe dönüştürür.”</p> <p>“Eğitim alan insan, insan sıfatlarına sahip olmayı öğrenir.”</p> <p>“Eğitim bu iyi yaşamak, yaşamın önemini anlamaktır.”</p>

5. DİL PEKİŞTİRMEDE HAREKETLİLİĞİN ÖNEMİ

Klasik dönemin insanları durgun kimselerdi. Oysa mesela Volter, Montesquieu ve J.J. Rousseau gezgin tipler arasındaydılar. Hazard (1994: 21-23) durgun tiplerden gezginliğe geçişin toplumlarda değişimlere yol açtığını belirtir. Ona göre 17. yüzyılın sonlarında ve 18. yüzyılın başlarında İtalyanların seyahat zevki canlanmış, Fransızlar ise yenilik peşinden koşarak yerinde duramaz olmuşlardı. “Her gün yeni modalar buluyorlardı; memleketlerinden sıkıldıkları için, yer değiştirmek ve eğlenmek üzere kalkıp kâh Asya’ya kâh Afrika’ya gidiyorlardı.” Almanlarda ise seyahat bir alışkanlık, hatta bir tutku halinde idi; onları evlerinde tutmak imkânsızdı. İngilizler seyahat ederlerdi, “bu onların tahsil ve terbiyelerini tamamlayıcı bir şey oluyordu”. “Filozoflar da seyahat ettiler; sakın bir yere gidip tefekküre dalmak için değil, fakat dünyanın meraka değer şeylerini görmek için dolaştılar. Locke ve Leibniz böyle idi. Krallar da seyahat ettiler; İsveç Kralı Christine 1689’da Roma’da öldü. Çar Petro 1696’da Avrupa’yı gezdi”.

Deneklere yöneltilen on birinci soru, eklemek istenen başka bir hususun olup olmadığıyla ilgilidir. Denekler, dil pekiştirme programının, buna dayalı olarak oluşturulan staj, pratik yapabilmek için çalışma ve Mevlâna değişim hareketliliğinin yararlı olduğunu belirtmişlerdir. Mümkünse öğrenci değişim sayısının ve hareketliliğin artırılmasını talep etmişlerdir. Deneklere göre bu durum öğrencilerin heveslenmesini, daha çok motive olmasını ve iki ülke arasındaki sosyal ve kültürel farklılığı kavramasını sağlamıştır. Deneklerin ortak görüşleri şunlardır. “Türkiye’ye gitmek isteyenlerin sayısını arttırmak; doktora için de öğrencilerin gitmelerini sağlamak, örneğin ben orada doktora yapmak istedim. Keşke imkânım olsa...” Türkçeyi öğrenmek için çabalama, Türkçeyi geliştirmelidir. Türkiye ve Kırgızistan’da daha çok eğitim iş birliğinin, yeni programların açılması, teşvik edilmesi, üniversite iş birliğinin sağlanması ve Türklerin de Kırgız dilini

öğrenmesi ve ayrıca iki ülke arasında eğitim imkânının kolaylaştırılmasını sağlamak gerekir. Değişim programları motivasyon sağlayıcıdır; geliştirmek, çeşitlendirmek, genişletmek ve çoğaltmak gerekir”.

Tablo 11. On Birinci Açık Uçlu Sorunun Cevapları

SORU 11	DENEKLERİN CEVAPLARI
Ekleme istediğiniz bir şey var mı?	<p>“Türkiye’ye gitmek isteyenlerin sayısını arttırmak; doktora için de öğrencilerin gitmelerini sağlamak, örneğin ben orada doktora yapmak istedim. Keşke imkânım olsa...”</p> <p>“...”</p> <p>“Hayır.”</p> <p>“Türkçeyi öğrenin, çabalayın, Türkçenizi geliştirin.”</p> <p>“Hayır, eklemek istediğim hiçbir şey yok.”</p> <p>“Eklemek istediğim şeyler bu Türkiye ve Kırgızistan’da daha da eğitim yönünden üniversiteleri çok olması ve Türklerin de Kırgız dilini öğrenmesini...”</p> <p>“Öğrencilerin ülkeler arasında eğitim almasının daha da kolaylaştırılmasını sağlamak.”</p> <p>“Türkiye’deki üniversiteler ile iyi bir ilişki kurup daha da çok programlar olsaydı. Çünkü öğrencilerin çoğu kazanamıyor.”</p> <p>“Öğrenci değişim programlarının çok olması öğrencilere daha çok motivasyon verir.”</p> <p>“Öğretmen ve öğrenci değişim programları(nı) çoğaltmak, eğitim alanlarını genişletmek!”</p>

SONUÇ VE ÖNERİLER

Dil Pekiştirme Programı kapsamında Türkiye’ye gelen Kırgız öğrencilerin, akademisyenlerin görüşlerine göre bu staj döneminden olumlu şekilde etkilendikleri anlaşılmaktadır. Hemen bütün denekler tarafından dile getirildiği gibi uluslararası alandaki iş birliğinin artarak devam ettirilmesinin önemi vardır. Şu anda ağırlıklı olarak Türkiye’nin öncülüğünde tek taraflı olarak sürdürüldüğü görülen dil pekiştirme programının yaygınlaştırılması ve karşılıklı şekilde devam ettirilmesi gerekir. Ayrıca açık uçlu soruların tek taraflı değil, dil pekiştirme programı içerisinde yer alan ve başta Türkiye olmak üzere diğer ülke insanlarına da yönlendirilmesi, çalışmanın objektifliğini pekiştirecektir.

KAYNAKLAR

Atatürk (1932) Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri (1959). C. II. Millî Eğitim Bakanlığı Basımevi, İstanbul.

Hazard, Paul (1994), La Crise de la Conscience europeenne (Batı Düşüncesindeki Büyük Değişme, Türkçe çev. Erol Güngör), Ötüken Neşriyat, İstanbul.

Keklik, Nihat (1990), *Felsefede Metafor*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul.

Özdağ, İsmet (1999), Atatürk’ün Avrasya Devleti, Tekin yayınevi, İstanbul.

Yıldırım, Kazım (2015), *Sofi’nin Dünyası Romanında Sokrates Öncesi Bazı Filozofların Varlık ve Bilgi Görüşlerinin Metaforik Açıklamaları*, 13. Uluslararası Türk Dünyası Sosyal Bilimler Kongresi, Bakü-Azerbaycan.

Yıldırım, Neşide (2007), “General Charles H. Sherrill’in Yorumuyla Atatürk”, Sakarya Üniversitesi Fen Edebiyat Dergisi, Sakarya Üniversitesi Basımevi, Sakarya.

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5cd2ea9dd816f5.42826203, e. t: 08.05.2019)

www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/07/20130706M1-1-1.doc, e. t: 03.05.2019